

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Сафаров Қ.М. дар мавзӯи: “Басомади паҳншавӣ ва аломатҳои клиникӣ гематологии гелминтозҳои рӯдавӣ (аскаридоз, энтеробиоз, гименолепидоз) дар кӯдакон” аз руи ихтисоси 3.2.2. Эпидемиология пешниҳод гардидааст

Тибқи маълумоти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар миёнаҳои солҳои 2000-ум, ҳиссаи онҳое, ки ба намудҳои гуногуни паразитҳо дар кишвар гирифта шудаанд, чунин буд: 1/3 беморон ба *Enterobius vermicularis*, ҳамин миқдор аз *Ascaris lumbricoides*, дар ҳоле ки ҳар чорум гирифтори гелминтоз буданд - 5%.

Дар асоси нишондодҳои муайяншуда дар сатҳи ҷумҳуриявӣ як қатор барномаҳои давлатӣ амалӣ карда шуданд, ки ба коҳиш додани шумораи гирифтори бемориҳои гелминтӣ дар байни аҳоли, беҳтар намудани ошкоркунӣ, ташхис ва табобат равона карда шудаанд.

Яке аз паёмадҳои клиникӣ аҳамиятноки гелминтозҳо дар синни кӯдакӣ метавонад бо тағйироти гематологӣ, аз ҷумла ҳолатҳои камхунӣ, алоқаманд бошад: «Инвазияҳои гелминтӣ метавонанд ба рушди камхунӣ оварда расонанд». Дар байни омилҳо ва роҳҳои паҳншавии инвазияҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар адабиёти ватанӣ ба аҳамияти омили обӣ ишора мешавад: «Омили обӣ ҳамчун яке аз роҳҳои муҳими сироятёбӣ баррасӣ мегардад». Ҳамзамон, нақши омилҳои рафторӣ гиғиенӣ низ таъкид мешавад: «Риояи нокифояи гиғиенаи шахсӣ ва паст будани фарҳанги санитарӣ хатари инвазияҳоро зиёд мекунад». Ҳаминро ҳам бояд гуфт, ки: «зиёд шудани дараҷаи ошкоркунӣ ба шароити зиндагонии аҳоли низ вобаста аст». Дар байни ин гуруҳи омилҳо: «шумораи аъзоёни оила, шароити зист, шароити манзилию коммуналӣ, таъминоти моддӣ, ҳиссаи бучети тандурустӣ дар системаи умумии маблағгузори мамлакат аҳамияти калон дорад». Дар вақти ҷо ба ҷо кардани беморон ба талаботи

зерин диққати махсус додан лозим аст: «синну сол, ҷинс, касб, мавсим ва ғайра». Маҳз ҳамин доираи масъалаҳо дар равандии ба тартиб андохтани шумораи аҳолии гирифтори гелминтозҳо нақши калон мебозанд.

Ҳамаи гуфтаҳои боло интихоби дурусти самти таҳқиқоти муаллифро дар ҳалли мушкилоти зикршуда асоснок мекунанд ва аҳамият ва мураккабии масъалаҳои мураккаби марбут ба гелминтозҳои рӯда дар кӯдаконро тасдиқ мекунанд.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло, таҳқиқоти диссертатсионии Сафаров Ҷ.М., ки ҳадафи он омӯзиши басомади паҳншавӣ, нишондоди беморшавӣ, аломатҳои клиникаю гематологии гелминтозҳои рӯдавӣ барои татбиқи самараноки чорабиниҳои коҳиш додани паҳншавии гелминтозҳои рӯдавӣ дар кӯдакон мебошад, бешубҳа муҳим, саривақтӣ ба назар мерасад ва ба талаботи муосири илм ва амалия дар соҳаи эпидемиология ҷавобгӯ аст.

Автореферати диссертатсия бо услуби анъанавӣ навишта шудааст ва дорои муқаддимаест, ки дар он аҳамияти таҳқиқот, мақсад ва вазифаҳои он, навоари илмӣ, аҳамияти амалӣ ва нуктаҳои ҷимояшаванда ба таври возеҳ баён карда шудаанд, муаррифии муфассали саҳми шахсии муаллиф, натиҷаҳои таҳқиқоти худӣ муаллиф, хулосаҳо ва тавсияҳои амалӣ, инчунин рӯйхати асарҳои нашршуда дар мавзӯи диссертатсия мебошад.

Диссертатсия бар асоси натиҷаҳои ташҳиси ҳамаҷониба ва бисёрҷонибаи клиникаи 415 кӯдаконро дар бар мегирифт, ки аз соли 2019 то 2023 дар МД “Беморхонаи клиникаи шахрии бемориҳои сироятии кӯдакона” -и шаҳри Душанбе бо ташҳиси гелминтоз таъбабат гирифта буданд.

Ҳамчунин, маълумоти расмӣ оморӣ ҳисоботҳои расмӣ солона, ки дар маҷмӯаҳои Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Ҳисобот дар бораи баъзе бемориҳои сироятӣ ва паразитӣ” нашр шудаанд, барои муайян кардани нишондиҳандаҳои расмӣ

эпидемиологӣ дар байни аҳолии кӯдакони ҷумҳурӣ барои давраи солҳои 2019-2023, гузориш дар бораи фаъолияти Муассисаи давлатии "Беморхонаи клиникийи шаҳрии бемориҳои сироятии кӯдакона" -и шаҳри Душанбе барои давраи солҳои 2019-2023 таҳлил карда шуданд.

Муқаррар карда шудааст, ки дар байни кӯдакон дар ҷумҳурии Тоҷикистон шумораи миёнаи одамоне, ки ба бемориҳои гелминтӣ гирифта мешаванд, аз 1 фоиз зиёд буда, дар як сол аз 50 ҳазор нафар зиёд нест. Исбот карда шуд, ки ҳадди аксар гирифтагии гелминтозҳо дар байни кӯдакони аз 4 то 14 сола ба қайд гирифта шудааст. Дар деҳот зиёда аз $\frac{3}{4}$ ҳодисаҳои гирифтагии гелминтозҳо дар давраи кӯдакӣ рӯй медиҳанд. Дар шаҳри Душанбе вазни қиёсии кӯдакони гирифтагии гелминтоз аз ҳисоби умуми и ҷумҳурӣ аз 2 фоиз зиёд нест. Ҳар панҷумин ҳодисаи гирифтагӣ ба бемориҳои гелминтӣ дар ҷумҳурӣ дар кӯдакони ноҳияҳои тобеи марказ рух медиҳад, кӯдакони деҳот 2,5 маротиба бештар гирифтагии бемории гелминтӣ мебошанд.

Муаллиф муайян кардааст, ки зуд-зуд гирифта шудан ба гелминтозҳо аз шумораи кӯдакони оила вобаста аст, кӯдакони оилаҳои серфарзанд нисбат ба оилаҳои хурд 2,1 маротиба зиёдтар гирифтагии гелминтозҳо мебошанд.

Қайд карда мешавад, ки сохтори манзараи клиникийи гелминтозҳои рӯдавӣ нишонаҳои зуҳуроти алергикӣ - 72,3% ва ихтилоли системаи ҳозима - 75,3% бартарӣ доранд. Муайян карда шудааст, ки нишондиҳандаи баландтарини беморшавӣ барои кӯдакони гирифтагии аскаридоз, пас энтеробиоз ва гименолепидоз хос аст. Инчунин таъсири гелминтҳо ба нишондиҳандаҳои ҳосиятҳои физикӣ ва химиявӣ эритроцитҳо қайд мекунад.

Усулҳои сершумори ташхисӣ, ки дар ин кор истифода шудаанд, ҳам клиникӣ, ҳам лабораторӣ ва ҳам эпидемиологӣ, пурра бо мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқанд, муосир ва хеле иттилоотӣ мебошанд.

Пешниҳодҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои илмӣ, ки дар диссертатсияи Сафаров Ҷ.М. пешниҳод шудаанд, асоснок, бо маълумоти воқеӣ тасдиқшуда, боэътимод ва аз ҷиҳати мантиқӣ аз натиҷаҳои таҳқиқот бармеоянд ва бо мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқанд.

Коркарди оморӣ мувофиқи талаботи муосир барои таҳлили маводи тадқиқоти илмӣ анҷом дода шудааст.

Муаллиф як қатор хулосаҳои илмии асоснокро, ки бар асоси миқдори зиёди маводи клиникӣ ва бо истифода аз усулҳои муосири таҳқиқотӣ асос ёфтаанд, бомуваффақият пешниҳод кардааст. Ин хулосаҳоро метавон ҳамчун натиҷаҳои назарраси илмӣ дар соҳаи эпидемиология шарҳ дод.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия дар сатҳи баланди методологӣ бо истифода аз усулҳои муосири ташхисӣ ва хеле иттилоотӣ анҷом дода шудааст. Пешниҳодҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои илмӣ, ки дар рисолаи Сафаров Ҷ.М. пешниҳод шудаанд, асоснок, бо маълумоти воқеӣ тасдиқшуда, боэътимод ва аз ҷиҳати мантиқӣ аз натиҷаҳои таҳқиқот бармеоянд. Онҳо бо мундариҷа, мақсад ва вазифаҳои кор мувофиқанд ва аҳамияти назарраси илмӣ доранд. Тавсияҳои амалии пешниҳодкардаи муаллифи диссертатсия сазовори татбиқи васеъ дар амалияи на танҳо эпидемиологҳо, балки дар муассисаҳои тандурустӣ низ мебошанд.

Ҳашт мақолаи илмӣ оид ба мавзӯи диссертатсия нашр шудаанд, аз ҷумла чор мақола дар маҷаллаҳои аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда, ки муқаррароти асосии диссертатсияро пурра инъикос мекунанд. Дар бораи кор ягон эроди ҷиддӣ вучуд надорад.

Дар умум, диссертатсияи Сафаров Ҷума Муминович дар мавзӯи «Басомади паҳншавӣ ва аломатҳои клиникӣ гематологии гелминтозҳои рӯдавӣ (аскаридоз, энтеробиоз, гименолепидоз) дар кӯдакон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои тиб аз рӯи ихтисоси 3.2.2.

Эпидемиология дар сатҳи баланди илмӣ-методӣ иҷро гардида, ба талаботҳои п.31, 33, 34, 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори №267-и Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои тиббӣ аз рӯи ихтисоси номбаршуда мебошад.

Такриздиханда:

Профессори кафедраи эпидемиология
ва бемориҳои сироятии факултети
тиббии ДМТ, д.и.т.

Одинаев Н.С.

Суроға: 734067, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи Сино
кучаи Испечак 174/1
Тел.: (+992) 918-62-31-29
E-mail: niyoz.odinaev@mail.ru

Имзои доктори илм, профессор

Одинаев Н.С. – ро «тасдиқ мекунам»

Сардори раёсати кадрҳои

корҳои махсуси ДМТ

Шодихонзода Э.Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи И.Сомонӣ
ҳиёбони Рудакӣ, 17
Тел.: (+37) 221-77-11
E-mail: info@tnu.tj.

15 06 соли 2026